

Sămănătorul

Revistă Literară Săptămînală

Sumarul :

- ION GORUN. — Imporare (poesie)
Z. BÎRSAN. — Păunița.
EMINESCU. — Demonism (poesie).
IL. CHENDI. — Poeți și critici.
D. ANGHELBEU (Blestem de mamă) (poesie).
VETURIO. — Rugăciune (poesie).
RED. — Informațiuni literare și artistice. — Răspunsuri

REDAȚIA :
Calea Victoriei, No. 56
(Hotel Imperial)

ADMINISTRAȚIA :
Strada Regală, No. 6
(Hotel Union)

BUCUREȘTI

Abonamentul 10 lei pe an || Numărul 20 bani

Volumele I și II din

Se găsesc de vânzare broșate, a 5 lei
fie-care la ADMINISTRAȚIE.

A APĂRUT:

Alb și Negru

DE

ION GORUN

PREȚUL: 3 LEI

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția : Hotel Imperial 21
Administrația : Str. Regală, 6
BUCUREȘTI

SUB DIRECȚIA UNUI COMITET

ABONAMENTUL
10 Lei pe an

IMPLORARE

In aer tremură o rază . . .
Atâtea sunt, de-î lumea plină, —
Dar una singură-î de vină,
Ea una singură vibrează
Spre ochii ce-î înduioșază
Și-î cheamă 'n lumile visării,
In țara alb'a încântării;
Ca s'o cunoști trebui să crezi...
O, spune, spune n'o mai vezi?

Ca să o vezi, trebuie ochi,
Trebuie suflet, să-ți apară
Așa cum fulgeră 'n afară
Din farmec dulce de deochi
Din alt tărîm, vrăjită pară . . .
Și deocheat cine rămîne
O vede azi, n'o uită mine,
Și pân' nu-s lumile pustii; —
O, spune, spune n'o mai știi?

Aceia care se iubesc
O văd în zilele cu soare,
O văd ș'atunci cînd ziua moare, —
O văd cînd stelele clipesc
Ș'o văd cînd stelele pălesc;
Cu ochii 'nchiși său printre raze,
Noi am sorbit-o în extaze —
Pe focul ei noi am jurat, —
O, spune, spune, ai uitat?

Uitare, tu care poți stinge
 În minte chipurile firii
 Și visele închipuirii,
 De rana mea nu te atinge
 Cu ghiarele desamăgirii;
 Iertat să 'mi fie înc'odată
 În ochi cu raza adorată
 Și deslegarea s'o implor:
 O, spune, spune, pot să mor?

ION GORUN.

PĂUNIȚA

— AMINTIRE —

Atita-î era..., cum apuca să iasă pe poartă, toată ziua nu măi da pe-acasă. Ce nu făcea, pe unde unde nu-î călcau piciorușele? Nu reminea salcie în care să nu se urce și unde se pomenea să treacă pe lângă vre-un gard și să nu s'acate să se uite în curtea omului?

Cînd nu-și găsea tovarăși, s'aședa pe lața de la poartă, dusă pe gânduri. Treceau oamenii și dacă o întreba vre-unul.

— Ce faci Păunițo? îi răspundea clătînd din cap foarte serioasă :

— De, iacă staū și eū?

•Cum își vedea vre-o prietenă, alerga într'un suflet, o lua de mîină o ameția cu vorba și nimereau drept la rîu. Se scâldea de cite șapte ori pe zi.

Nu împlinise doi-spre-zece ani. Un cap mititel blond cu obrazii pîrliți de soare, îmbrăcată numai c'o cămășuță incinsă pe la mijloc c'o paglică, desculță, neastămpărată, gata să-ți povestească cite-ceva. Păru-î flutura în toate părțile; nu putea să sufere pălărie. Așa era.

Seara după venirea ciurzilor numai ce ne pomeneam cu ea. Cum intra în curte se ducea drept la grămada de lemne, lua cite-va bucăți și le-aducea la bucătăria; ci-că s'o îmbuneze pe mama.

— «Unde mi-ai fost uțarnico? Du-te, să-ți dea de mîncare pe unde-ai lucrat?».

Păunița se uita lung, făcea ochii mari, puneu buza și se supăra. Mama cînd o vedea așa, o lua și-o săruta că-î era dragă de-și pierdea cumpătul.

Seara la masă era un teatru. Ne spunea câte 'n lună și 'n stele, că nici o pasere n'ar fi sburat prin sat să n'o fi știut Păunița.

«Nenea Toader a mâncat astăzi mămăligă cu ciapă, mia dat și mie, vaca cutăruia și-a rupt piciorul, Ileana dascălului și-a făcut o ie cu fluturi, în pod la cutare am văzut un șoarece și câte și mai câte ni le depăna una peste alta de ne ameția.

Ne sculam dela masă și după ce zicea «mulțumescu-ți ție doamne» lua dintr'o fridă cesculița cea cu floare, o umplea cu apă și-o punea pe-un scaun lângă patul tati. Atita treabă făcea și ea.

După ce se culcau toți numai mă treziam că se deschide ușa dela odaia în care dormiam eu și binișor ca o pisică băga capul ;

«Nene, știi tu de ce 'mî ești drag mie? — fiind-că stai noaptea și citești.

Dacă mă făceam că n'o aud și nu-î răspundeam nimic, închidea ușa frumos și pleca. De împingea păcatul să zic vre-o vorbă, mă treziam cu ea lângă mine.

— Ce, nu ți-e somn?

Cu minuțele în sin și cu capul lăsat pe-un umăr îmi răspundea scurt :

— Nu!

Vreai să-ți dau o carte de povești?

— Da!

Cum simția cartea 'n mină, încremenea cu ochii pe slove. N'ai fi urnit-o din loc să-î fi dat nu știu ce.

Cite nopti frumoase n'am petrecut cu ea în vacanțele de vară! Odaia mea da cu ferestrele într'o luncă mare în care păștiau vitele. Deschideam ferestrele amîndouă și ne lăsam vrăjiți de cîntecul talangelor, care în liniștea noptii se înălța ca o rugăciune.

Păunița își ridica din cînd în cînd ochii de pe carte și-asculta. O simțiam, dar mă făceam că nu bag de seamă ; m'ar fi ținut de vorbă. O vedeam apoi trudindu-se să-și găsească șirul. După ce și-l găsia, mă uitam la ea fără să mă vadă. Era atita liniște pe figura ei și-n jurul ochilor atita bunătate. Buzele i se mișcau din cînd în cînd, de bună seamă cînd da peste vre-un cuvînt mai încilcit. Citea, citea și era destul să se ivească o notă nouă în acel concert al noptii, scirțitul vre-unui car sau alt-ceva și numai o vedeai că ridică earăși capul.

«Ce frumos e!» șoptea cu ochii pierduți pe fereastră.

Sburdalnica de peste zi era schimbată. Se îmbăta de poesia noptii ca un suflet credincios de vorbele unei rugăciuni. De cite ori nu m'apuca de mină și-mi șoptea :

— «Auzi..., auzi!».

Cînd apoi după miezul nopții începea păstorul să tragă din caval, Păunița își uita de carte. Cu capul lăsat pe mină, cu ochii închiși de jumătate asculta fermecată. Păru-i căzut pe obrajii luminați de lampă părea niște șuvițe de aur. In jurul buzelor îi flutura un zîmbet curat ca razele răsăritului. Era atîta înduioșare în felul cum sta și cum trăia în cîntecul cavalului.

— La ce te gîndești Păunițo?

Vorbele mele o trezeau și mă privea un moment speriată. Apoi după ce-și venia puțin în fire mă întreba:

— Nene, e drept că Făt-frumos a avut părul de aur?

— Vezi bine!

Și răminea ear dusă pe gînduri!

De cite-orî nu ne treziam cu mama în prag:

— Ce nu v'ați mai culcat strigoilor? Haide sgripturoaico, dimineța dormi ca lemnu—, și mi-o lua de mină și-o ducea cu sila la culcare.

Peste noapte numai mă treziam cu ea în odaie: —

Nene, nene, ai auzit cum cînta cucuvaia? Mi-am luat cojocul tatii și-am venit să mă culc aici. Cu tine nu mi-e frică! Și se culca pe-o canapă.

Așa era; ziua n'o mai încăpea locul și noaptea, dacă punea mîna pe vre-o carte cu povești își uita să se culce.

Odată i-am dat să citească povestea lui Creangă: «Punguța cu trei bani!» Nu mai era chip să lase cartea din mină. A cetit și-a recitit povestea asta pînă o învățase de-a-rostul.

I-am povestit ceva din viața lui Moș Creagă. Stetea ea și nu prea pricepea ce-i spuneam. Intr'un tîrziu mă întrebă sfoasă:

— «Da lui moș Creangă ăsta cine i-a spus povestea?»

A doua zi era Duminică. In fața casei noastre lingă fintina din uliță era un ris și-o voe bună de ridica satul în sus. Mă uit pe fe-reastră și o grămadă de lume, femei, fete, copii strigau în gura mare: «Ia citește-o de la început., s'o auzim de la început, de la început!»

In mijlocul acestei mulțimi era și-un moș bătrîn, pázitorul de la poarta satului, care trăia cu ce căpăta de la trecători.

— He, tacă-vă gura! — strigă bătrînul ridicînd coșcogeamite măciuca în sus: și se făcu liniște.

Păunița începu:

«Era odată o babă și-un moșneag.

— Ȑla eram eū — sări bătrînul cu vorba. Toți începură să ridă. Tăceți orî nu mai vă spui — strigă Păunița. — Tăcură toți.

Era odată o babă și-un moșneag. Baba avea o găină și moș-

neagul un cocoș; găina babei se oua de cite două-ori pe zi și baba mînca o mulțime de ouă, ear moșneagului nu-î da nici-unul...

— Auzi a dracului cotoaroanță — strigă indignat păzitorul de la poarta satului și ridică măciuca în sus; praf ar fi făcut'o de-ar fi fost acolo.

Păunița văzîndu-se iarăși întreruptă se apropie furioasă de bătrînii care stetea pe-un scăunel cu trei picioare :

— N'ai să mă tacî? și 'l înpinse de se rostogoli că un bostan.

S'a făcut un ris de ridicase satul în slavă...

În sfîrșit Păunița reluă citirea povestii și cu cit citea măi mult cu atît căscau gurile măi tare.

Al dracului cocoș! Da găina știu că i-a făcut'o babil! Apoi găina tot găină; a ouat o mărgea. Ci-că ar fi pricopsit pe baba...

— Mă, să vă spuî eu ce e, mă. Apoi Dumnezeu n'a vrut cu baba, mă. Adecă de ce nu i-ar fi dat și moșneagului un oușor? Lacoma! Acum roază la mărghică...

Și-așa a fost.

Cine nu știe acum prin sat povestea cu cocoșul și găina, cine nu glăsuește cu drag :

Cucurigu boeri mari

Da-ți punguța cu doi bani?

* * *

La șaisprezece ani Păunița s'a măritat. După un an m'am dus s'o văd. Era o zi de sărbătoare din primă-vară. Soarele se uita cu drag pe fereastra cea mică în căsuța scundă dar curată, unde Păunița se trudia să-și înfașe copilul; primul ei copil! Fața îi era luminată de raze și pe ele par'că se cobora din cer binecuvîntarea. Ce fericită era!

Când s'ajungă cu 'nfășatul pe la picioare mititelul începu să se svîrcolească ca o șiopîrlă.

Păunița începu să plîngă:

— «Uite-așa mă necăjește în tot-d'a-una!» Apoi întorcîndu-se spre el:

Nu vreaî?... Nu vreaî? Ei bine, dacă nu vrei, așa să rămîi... pustiî, și plecă spre ușe. Aci își întoarse fața, plînsul i se opri și ochii i se luminară ca prin farmec. Se repezi, își luă copilul în brațe și-l sărută... îl sărută.

«Nu te las, nu te las singur..., nu te las făt-frumosul mamii!»

Tot copilă rămăsese.

DEMONISM

O raclă mare-î lumea. Stelele-s cuie
 Bătute 'n ea și soarele-î fereastra
 La temnița vieții. Prin el trece
 Lumina frîntă numai dintr'o lume
 Unde în loc de aer e un aur
 Topit și transparent, mirositor
 Și cald. Cîmpii albastre se întind
 A cerurilor cîmpuri potolind
 Vinăta lor dulceață sub suflarea
 Acelui aer aurit.

Acolo stă la masa lungă, albă,
 Bătrînul zeu cu barba de ninsoare
 Și din păhare multe bea auroră
 Cu spume de nori albi. Și îngeri dulci
 În haine de argint, frunți ca ninsoarea,
 Cu ochi albaștri care lin lucesc
 Și 'ntunecat în lumea cea solară,
 Cu sinuri dulci, ca marmura de netezi,
 Îi mângăi' barba lungă—și razim capul
 De umerii bătrîni, cuprinși de plete.
 Și colțuroasa-î roșie coroană
 De fulger împetrit, lucește 'n aer
 Sălbatec. Iar un înger... cel mai blind
 Ingenunchiat l'a lui picioare cîntă
 Pe harfa sa și aerul roșește
 De voluptatea cîntecului său...

Nu credeți cum că luna-î lună. Este
 Fereastra, cărei ziua-î zicem soare
 Cînd îngeri cîntă de asupra raclei
 În lumea cerurilor — ele-albesc
 Și nu măi pătrund raze aurite
 Prin vechiu-oblon — ci raze de argint
 Și pe pămînt ajung țandări duioase
 Din cîntecul frumos — dar numai țandări...

Îci în sicriu, sub cel capac albastru
 Și țintuit și ferecat cu stele,
 Noi vermuim în masse în cadavrul

Cel negru de vechime și uscat
 Al vechiului pământ care ne naște...
 Certându-ne 'ntre noi, ființi ciudate,
 Gretoase în deșertăciunea lor.
 Este un ce măreț în firea noastră,
 Dar acel ceva nu din noi răsare :
 O moștenire de la Titanul mort
 De la pământ, în care ne nutrim.
 În moartea lui e ceva sfânt și mare,
 E o gândire-adincă și 'ndrăsneată
 Pentru ce el fu condamnat la moarte.
 Viața noastră e o ironie,
 Minciuna-î rădăcina ei. Dorința
 De-a fi și de-avea singur tot ce este.
 În van pământul mort ne 'nspiră cite-odată
 Din sfântul suc al stinsei sale vieți
 Gândiri de-o nobilă, naltă răscoală :
 Intoarcerea *la fire și dreptate*.
 Noi nu 'l pricepem... o 'ncercăm adese
 Dar n'o putem. Făcuți suntem
 După asemănarea 'acelui mare'
 Puternic egoist, carele singur
 Imbrăcat în mărirea-î solitară
 Ridică 'n cer innourata-î frunte.
 În van voim a reintra 'n natură,
 În van voim a scutura din suflet
 Dorința de mărire și putere,
 Dorința de a fi ca el în lume :
Unică. Și-această dorință
 Temeiul la state, națiunii și cauza
 Resboaielor cumplite, cari sunt
 Pașii istoriei, acest'e... *răul*.

Să nu ne înșelăm. Impulsul prim
 La ori-ce gând, la ori-și-ce voință
 La ori-ce faptă-î răul. Însă
 Atuncia cînd ne naștem, răsăriți
 Abia din carnea vechiului Titan,
 Noi suntem buni — până suntem copii.
 O binefacere ni dă pământul,
 Neprețuită 'n duiosia ei,
 El ne permite ca să ne întoarcem

Dup'o viață vană, șgomotoasă,
 In sînul lui — în sînul lui — ș'al păcii.
 El ne-a și pus, bătrîn, duiosul tată,
 Adînc in suflet o dorință dulce
 Și de 'ntrebăm această' enigmă scumpă
 Ce însemnează și dacă voim
 A o pricepe, ea răspunde: *pace*.
 Da, pace căutăm, fără s'o știm.
 Ce n'o luăm de la 'ceput? De ce
 O căutăm în luptă? Căci în lupte
 Nu e de cit victorie de-oparte
 Cădere pe de alta — nedreptate.
 Si din viața noastră întemeiată
 Pe rău și pe nedrept și pe minciună
 Și din știința morții-ă reînturnării
 In corpul mort, din care am eșit,
 Se naște vecinica nefericire.
 Suntem copii — etern nefericiți.
 Dar în zadar, căci suntem după chipul
 Ș'asemănarea lui. Noi suntem răi
 Fără de-avea puterea-lui. Răi putem fi
 Mai ca și el — dar din neputință
 Se naște ironia vieții noastre.
 In van Titanul mort, ce ne-a născut
 Binele ni-l voește; — înzadar
 Cearcă a vorbi cu noi în cugetări
 Strălucitoare . . .
 In flori, în riuri, în glasul naturei
 Ce-î glasul lui, consiliu vrea a da.
 In van. Viața, sufletul, rațiunea
 Scinteia care o numim divină
 Ne face a ne înșela asupra firei
 Ș'a n'o 'nțelege
 O Demon! Demon! Abia acum pricep
 De ce-ai creat adîncurile tale
 Contra nălțimilor cerești:
 El a fost rău și fiindcă răul
 Puterea are de-a învinge . . . 'nvinse.
 Tu ai fost drept, de-aceea ai căzut.
 Tu ai voit s'aduci dreptate 'n lume;
 El e monarc și nu vrea a cunoaște

Decît voința'și proprie ș'aceea
 E rea. Tu ai crezut, o Demon,
 Că în dreptate e putere. — Nu
 Dreptatea nu-î nimic făr' de putere.
 Cătat-ai aliați între Titani
 Ce brăzdau caosul...
 Ai înzestrat pămîntul cu gândiri
 L'ai inarmat cu argumente mari
 Contra lui Ormuz.
 Și el ca tine a devenit rebel,
 Se svîrcoli spre ceruri spre-a le sparge,
 Mișcînd aripele-î de munți de piatră
 Puterea sa cumplită — contra *Luî*.
 Dar detunat el recăzu în caos,
 Cadavru viu, l'invăli într'o raclă
 Albastră.

Titan bătrîn cu aspru păr de codri,
 Plînge în veci pe creșii feții sale
 Fluvii de lacrimi. De-aceea-î ca mort
 Uscat... stors de dureri este adâncu-î
 Și de dureri a devenit granit.
 A lui gândiri încremeniră reci
 În fruntea sa de stînci și deveniră
 Rosele dulci rubine, foile
 Smarald, iară crini
 Diamante. Singele său
 Se prefăcu în aur, iară mușchi
 Se prefăcură în argint și fier.
 Din carnea-î putrezită, din noroi
 S'au născut viermii negrului cadavru:
 Oamenii.
 Spre a-l batjocori pînă și-n moarte
 Ne-am născut noi, după ordin divin,
 Făcuți ca să-și petreacă Dumnezeu
 Bătrîn cu comica-ne neputință,
 Să rîdă 'n tunet de deșertăciunea
 Viermilor cruzi, ce s'aseamănă cu el
 Să poată zice 'n crunta ironie:
Pămînt rebel, iată copii tei !

Notă.—Idea demonismului l-a preocupat pe Eminescu îndelung. Bucata publicată aci, descrierea unui moment uriaș din cosmogonie, este o parte din proiectul unei lucrări mai mari «*Demon și înger, o tragedie*». Motivele din ideea aceasta le găsim presărate în diferite fragmente, între altele și în schița inedită *Mirodonis*. La sfârșitul acesteia Eminescu notează:

«Plan: Mirodonis întretesută în ideea Demonului-Weltgeist (Lucifer.)»

Mirodonis e numele unei zine, pe care Eminescu o descrie în culori romantice. Ea locuște într'un palat de stînci, «într'o ne mai văzută feerie», și e draga lui Lucifer:

...Pe drumuri

Cireși în floare scutură zăpada
Trandafirie a înflōrirei lor
Vîntul le mînă, văluros le 'nalță
De flori troiene's în loc de omăt...
Iar Zina Mirodonis
Ajunge în grădina de codrii
Și rătăcește — o umbră argintie —
Ici se pleacă spre-a culege-o floare
Colo-aleargă după un flutur,
Il prinde, îi sărută ochii și-i dă drumul
Apoi ea prinde-o pasăre măiastră
Și zboară în noapte priure stele de aur...

Printre poeziile cu fond filosofic fragmentele aceste ocupă un loc de valoare, înlesnind mult cunoașterea lui Eminescu ca gînditor.

CH.

POEȚI ȘI CRITICI

— TITLU VECHIŢ LA LUCRURI NOUĂ —

Poet și critic, o singură ființă în două ipostase, nu mai este un corb alb în țara romînească. La noi de-altfel nu mai sunt rare, nici geniile universale. Cu aceeaș competență indiscutabilă, cu care «toarnă în bronz» rimele «sculpturale», scriitorul nostru de versuri îți desvoltă la ocazie cea mai subtilă teorie estetică, îți rezolvă cea mai complicată problemă politico-sociologică, sau discută eventual asupra curentelor în... pictura chineză, de care doar să fi visat ceva.

Suntem acum obișnuiți să-i vedem străbătînd cu vasta lor minte toate terenele științifice și întroduși în toate misterele trecutului și ale prezentului. Nu ne mai surprinde cînd îi vedem făcîndu-se așa de des interpreții lor proprii, scriindu-și glose introductive la cărțile lor și arătîndu-și vederile lor autorizate în materie de artă.

Nu ne mai miră frecvența eșire pe teren a artistului, pentru aș

lua el singur apărarea caldă, foarte caldă, când se vede amenințat de condeii vre-unui critic mai năzuos, — o apărare omeneste și mai legitimă, când nu vine nimeni în ajutorul autorului năpăstuit.

Și tot atit de ușor ne explicăm, din această monopolizare a calităților, continua nemulțumire a artistului cu succesele sale, fulgerele ce le aruncă din înălțimea sa olimpiacă asupra capetelor muritorilor dificii. Este o prerogativă a acestor genii de-a se crede tot-deauna desconsiderați, sclavi ai unor stări sociale anormale, flori crescute între mărăcini și... firii vizionare neînțelese. Ce vreți, e așa de greu să înțelegi talente, cari plutesc așa de sus și privesc atit de adinc în toate!

Nu mai protestăm deci, când întilnim poeți, cari vorbesc de sine și-și fac ei singuri dreptate. Acești poeți n'ar face poate rău, dacă ar adopta obiceiul, ca pentru fie-care poezie a lor să-și scrie notele explicative, căci vai, nevoia acestui comentariu o simțim adese-orii mai mult decit lipsa tilcului unei confuze evanghelii. Am avea ast-fel în mină o cheie cu care fără trudă am putea intra în altarul, la pristolul căruia poetul își murmură rugăciunea; vulgul ar putea înțelege cu înlesnire cea mai sublimă poezie; autorul și-ar putea cruța decepțiile și teama de-a fi nesocotit; ear criticii la rindul lor ar fi dispensați a mai vedea în fie-care strofă flacăra geniului, în orî-ce ritm o muzică eterică, în fie-care trază un simbol și o figură poetică.

Cite nu s'ar mai clarifica prin o auto-tilcuire conștiințioasă! Toată sârbezimea a zeci de strofe lungi s'ar putea reduce la o propoziție simplă. Toată nesinceritatea și incercarea conștiinței sau inconștiinței de șarlatanism a acelor cari din meșteșugul rimelor, din sunătorul joc de cuvinte își fac un pedestal, ar eși la iveală. Toată neputința atitor visători analfabeți de-a închea o singură idee mai clară s'ar mărturisi de sine.

Să exemplific cu cea dintii strofă, asupra căreia mi-am aruncat ochii:

M'am născut în niște zile, când timpita burghezime
Din teigheea făcînd tribună, legiune de coțcari
Pune-o talpă noroioasă pe popor și boerime
Zile cînd se'mparte țara în călăi și în victime
Și cînd steagul libertății e purtat de circiumari...

Fără comentariu strofa asta a fost aplaudată, de sigur. Autorul se știe doar revoltat în termeni așa de violenți! Cit de mult l-ar fi temperat însă cite-va explicații sincere, în cari ne-ar fi spus: care e «timpita burghezime», cine este «legiunea de coțcari», ce înseamnă

«*talpa* noroioasă pe popor și boierime», ce «circiumări poartă steagul libertății...»

Din întreaga construcție, admirabilă negreșit, ar mai fi rămas un admirabil *non-sens*, pe care publicul cel mai pornit în potrive «*tim-pitei burghezimii*» nu l-ar mai fi aplaudat.

Sau eată o altă pildă și mai elocventă:

Fiori ușori și *rozî*, danțați
In roz de lună...
Theorba sună...
Voi rozî fiori ușori,
Ah rozî fiori.

Saphire vii și verzi sclipiri
Țipînd galant pe dalba baltă
In flacări mari apusul saltă
Lahmu,
— La mi, mi, la.

Knumu... dar nu, e *Phtah*
Din turn
Preschimbă zarea 'n moarte sumbră
Și *Hapi*, greu trecînd în sbor:
— Sol!

Theorba... Lachmi... Knumu... Phtah... Hapi... La, mi și Sol!... br... te trec fiori, nu «ușori și rozî», ci negri și «bleu-pali», cetindu-o, incit un comentariu de-o carte 'ntreagă abia te-ar face să'nțelegi această păsărească «*Vesperală*», scrisă de un dușman al clarității și al sensului în poezie.

Avantajul unei autocritici severe și minuțioase este decî evident, și ar fi de dorit, în deosebi în starea actuală a poeziei noastre, cînd faimoasa beție de cuvinte earăș își serbează orgiile pe linie întinsă. Dar mi-e teamă, că acceptînd acest mod de-ași publica versurile, de-altfel atît de neestetice în formă și de... puțin comod pentru autor, cei dintîi cari ar rechema pe critici și le-ar ceda lor slujba interpretării, ar fi tot poeții.

Dar nu autocritica trebuie s'o regretăm, pe care din potrivă o dorim fie-căruia în măsură cît de mare, ci tendința multora din acești poeți de-a se proclama ei înșiși de judecători ai altora și mai ales ai colegilor lor în Apollo.

Vedem cite-un scriitor cu veleități de șef de școală, cu gelozie paternă pentru cei din jurul său. An de an ieșe de sub mîna lui cite-un ucenic cu părul mare și cu un volum subțire, avînd în fruntea volumului certificatul de maturitate în poezie, laudele magistrului. În prefața asta noul poet este asemănat cu toți scriitorii geniali de la Shakespeare și Goethe pînă la... geniul din Constanța, se proferă câte-va blăsteme în potrive alcătuirii sociale de astăzi, cite-va tirade la adresa unor inimi generoase, iar încolo volumul se decretează

de cea mai sublimă operă a Muzelor și de cel mai nou triumf al virtuții.

În realitate însă acești tineri autori de versuri sunt victimele magistrului-critic; fragedul lor talent, dacă l'au avut, s'a conformat inspiratorului, cedind atitor ametoare sugestioni, a primit cite-va formule estetice și curioșități de gândire ale acestuia și și-a pierdut orice trăsătură individuală. E ușor de dovedit, cum nici unul dintre acești ucenici n'a reușit a se desvolta pînă la punctul de a însemna ceva în literatură, lipsindu-le forța de-a se lăpăda de cătușele părintelui lor sufletesc, în al cărui sfat au avut o încredere naivă.

Și mai condamnabile sunt casurile, tot mai dese și aceste, cînd un poet se pronunță asupra altuia, nu pentru a-l aprecia, ci cu gîndul hotărit de-a-l deprecia. E un tablou așa de urit, ce ni se desfășoară în timpul din urmă nu numai în presă, ci chiar și înaintea publicului de curioși de la Ateneul Român.

Un poet vorbind despre colegul său, riscă tot-de-a-una a-î face nedreptate. O judecată obiectivă, desinteresată îi este cu neputință. Avîndu-și propriile sale principii, va milita în jurul acelora și nu va reuși, eventual nu va voi, a privi lucrurile prin prisma individuală a colegului său. Și cu cît artistul va fi mai preocupat de vederile sale proprii, cu cît mai puțin va ști să se avînte la un mod științific de apreciere, cu atît mai ușor va rătăci pe-o cale piezișă și se va pierde în reflexiuni violente, cari nu pot găsi aprobarea oamenilor cu judecată nepărtinitoare.

Cetînd presa noastră, găsim în fie-care săptămînă articole desperate, strecurate de cite un poet naufragiat, cuprinzînd o critică acerbă la adresa celor cu mai multă putere în cîrmuirea Pegazului. Ne doare vîzîndu-î svîrcolindu-se, cum, din vina lor proprie, își fac zile negre și inimă rea. Zădarnic însă își storc bieții lor creeri, cînd au apucat un drum atît de greșit, care poate să-î ducă cel mult la o decadență completă.

Misiunea artistului adevărat e cu totul alta. Ea culminează într'un scurt și categoric imperativ: *crează și nu flecări!* Creează cu puterile de care dispui și nu te preocupa prea mult de lumea din jurul tău; coboară-te în tine însu-ți și dacă ai vre-o comoară, fă-o să strălucească. De n'o ai, poți țipa ca toți desnădăjduiți, căci pe nimeni nu-l veți putea convinge de contrarul. Artistul construște, activitatea lui e pozitivă; negarea și distrugerea lăsați-o pe mina altora, lăsați-o în grija publicului, care știe să-și facă datoria.

BLESTEM DE MAMĂ

— MOTIVE POPULARE —

O pasăre scumpă, păsăruică dragă,
 Eu suspin și sufăr de cînd ești pribeagă
 Și petreci sub cerul altor țări străine...
 De-ți scriu o scrisoare n'ajunge la tine,
 Ci pe drum se pierde și nu te găsește ;
 De-ți trimet o floare, floarea vestejește,
 Și-un rod păn' la tine până ca s'ajungă
 Pe drum se usucă de-așa cale lungă.
 Stropul unei lacrimi, ți-ar trimite mama,
 Dar cum să 'l adune cînd arde nătrama
 Unde cade stropul lacrimii fărmate?...

O, lună tu care, de sus le vezi toate
 Cînd dai ocol lumii, roată călătoare,
 Pe albastre drumuri, n'ai văzut tu oare,
 Odorul meu dulce, scumpa mea minune?
 Spune, sfință lună, spune mamei, spune,
 Ce ochi rid acuma și privesc la dînsul
 Cînd ai mei, sărmanii, nu-și pot ține plînsul?
 Ce gură 'i suride acum și 'i vorbește
 Cînd a mea din bocet nu mai conținește?
 Și ce frunțe-acuma către el se 'nclină
 Cînd eu mor cu zile... Ah țară străină
 Cum păstrezi copilul mamei care 'i chiamă
 Așa să te-ajungă blestemul de mamă!

D. ANGHEL.

RUGĂCIUNE

Intins în pat îmi suflu 'n luminare,
 Și 'ncep să 'ngin o rugăciune veche...
 — Din care lumi în mîntea mea răsare...?
 Său poate mi-e șoptită la ureche!

Din tot ce am nimic nu mai rămîne...
 Tot ce-am visat pe veci nu va să fie!
 — «O Doamne, 'mi zic — ajută-mă, Stăpîne,
 S'adorm acum, s'adorm pentru vecie!»

VETURIO.

Informații literare și artistice

Prinos lui D. A. Sturza la împlinirea celor șaptezeci de ani.— Cu prilejul jubileului de 70 de ani al d-lui D. A. Sturza, mai mulți scriitori i-au oferit o carte cu următorul cuprins: *N. Iorga*. Despre adunarea și tipărirea izvoarelor relative la istoria Românilor. — *Dr. Augustin Bunea* Episcopii de Haliciu în Transilvania și Ungaria. — *Ioan Bogdan*: Patru documente de la Mihai-Viteazul ca Domn al țării Românești, al Ardealului și al Moldovei. — *Ioan Bianu*: Din cărțile vechi. *Eugeniu de Barwinski*: Știri nouă asupra familiei Ureche. — *Il. Chendi*: Un gen de literatură națională: Poveștile în versuri. — *Nerva Hodoș*: Un fragment din Moltvenicul Diaconului Coresi. — *O. Lugoșianu*: Un aventurier din secolul al XVII-lea — *N. Iorga*: Note cu privire la Ioan Mihail Cigala. *Alex. Lepădatu*: Pater Ianoș. — *G. Munteanu-Murgoci*: Considerații asupra unei viitoare Geografii a țării. — *D. Onciul*: Din istoria Arhivelor Statului — *George Popovici*: Ordinea de succesiune în moșiile donative moldovene în secolul XIV. — *V. Pîrvan*: Activitatea politică a lui Alex. Papiu Ilarian. — *I. Sîrbu*: Domniile Romîni și plănuita Ligă creștină la 1593—1594. — *I. Tanoviceanu*: Formațiunea proprietății fonciare în Moldova.

Cartea splendid tipărită în Institutul de arte grafice Carol Göbl poartă următoarea dedicație:

Lui Dimitrie A. Sturza, — ca aceluia care, el însuși autor de lucrări prețuite pe terenul istoric, — întemeietor al numismaticii romine, — a sprijinit necurmat tipărirea izvoarelor externe ale istoriei rominești făcînd din colecția Hurmuzaki una din grijile sale de căpetenie, — a dat o basă bogată și sigură cercetărilor asupra epocii de regenerare a popoului român — «Acte și Documente relative la Renașterea Romîniei» — și, mai presus de toate, — îmbogățind Academia Romîna cu neprețuite izvoare — cuprinzînd viața din viața neamului nostru, — aducînd, împreună cu prinosul său, prinosul prietenilor de veșnică amintire, — a pus temelii nesguduite Academiei Române, — menită să intrupeze unirea sufletească a popoului român, — adunînd întru iubirea curată a științei pe aleșii neamului, — ca prinos la împlinirea a șapte-zeci de ani de lucru,

ALCĂTUITORII

ACESTUI DAR DE RECUNOȘTINȚĂ ȘTIINȚIFICĂ.

Sesiunea generală a Academiei Romîne se va deschide în săptămîna viitoare, Marți în 4 Martie. Din străinătate mai mulți membrii ordinari ș'au anunțat venirea lor.

Serată în folosul unui poet bolnav. — D. Iuliu C. Săvescu, autorul unui volumaș de versuri, fiind atins de-o boală crudă, mai mulți

amici ai săi au luat inițiativa unei serate, cu scopul de-ai întinde un mic ajutor. Sera a avut loc la clubul «Tinerimea Română». Cu ocazia asta d. Mircea Demetriad a recitat diferite versuri ale d-lui Șăvescu, d. Al. Obedenaru a citit o poemă a sa: «Pro patria», iar d. N. Ținc a ținut discursul de deschidere. Lăudăm frumoasa inițiativă și atenția ce se dă unui muncitor intelectual într'un ceas greu pentru dînsul.

Tinerimea artistică.—Societatea artistică de sculptură și pictură compusă din artiștii noștri tineri și patronată de A. S. R. Principesa Maria va deschide la 10 Martie în localul Atheneului a doua expoziție anuală.

Aflăm că la această expoziție vor fi expuse și cite-va pinze nouă ale maestrului Grigorescu.

RĂSPUNSURI

V. Ștef. Loco.— Ast-fel de subiecte trebuiesc tratate cu o deosebită delicatețe. Forma e foarte puțin convenabilă. În preajma morții se umblă în vârful degetelor, numai așa poți da cititorului acea senzație plină de sfîntenie.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Asperino, Loco.— Scrisoarea ne e cunoscută și ne îndeamnă să vă sfătuim a ne mai trimete; refaceți sonetul pe care ni l-ați trimis mai deună-zi, Versurile din urmă au strofe întregi frumoase și ne pare bine că le-am gustat noi înainte de sentimentalii cititorii ai «albumelor».

C. A. R. Brăila.— Nu v'am acuzat de plagiat cînd v'am sfătuit a vă degaja originalitatea. Găsim în versul D-voastră reminiscențe: nici fondul nici forma nu sunt proprii. Fără să-ți dai seama de ce, îți zici citind aceste versuri: «Le-am mai găsit unde-vă».

Nora H. Loco.— Bucuros am «dispune» publicarea traducerilor d-v., dar cu toată bună-voința de care sîntem animați nu vă putem îndreptăți speranța.

Călugărel. Iași.— Ideea e drăguță, îngrijiiți mai mult forma.

Nemo, Craiova.— Cîntec de primăvară. Avem duzini — la cîș.

Aprod J. Iași.— Nu uita ce ai promis.

George Floridor, Loco.— Alt-ceva mai bun n'ați găsit de cit să plagiati dintr'un poet contemporan? Vă atragem în același timp atenția că o scrisoare închisă în capitală se timbrează cu zece bani.

RED.

In editura Institutului de Arte Grafice „MINERVA“
au apărut:

Biblioteca Populară „Minerva“

15 Bani Numărul

- No. 1, 2 și 3. — Istoria populară a Românilor.
» 4. — Cântarea României.
» 5. — Ist. popul. a Liter. Române.
» 6. — Rev. lui Tudor Vladimirescu.
» 7. — Pierderea Basarabiei.
» 8. — Unirea Princip. și Domnia lui
Cuza.
» 9. — Mihail Kogălniceanu.
» 10. — Vasile Alexandri.
» 11. — Ștefan-cel-Mare.
» 12.—13. — Mihaiu Viteazul.
» 14. — Revoluția lui Horia.
» 15. — Răpirea Bucovinei.
» 16. — Cum să ne creștem copiii.
» 17. — Păstrarea sănătății.
» 18. — Ce să cetim.
» 19. — 10 Maiu.
» 20, 21 și 22. — Războiul Românilor pentru
neatârnavare.

In Editura Institutului de Arte Grafice „MINERVA“
a  apărut :

Biblioteca scriitorilor Rom ni

Con in nd :

- V. Alexandri: Vol. I. Poesii.
Pre ul Lei 1.50
- N. Bălcescu: Istoria Românilor
sub Mihai -Viteazul
Pre ul Lei 1.50
- P. Ispirescu: Legende sau Basmele
Românilor
Pre ul Lei 1.50
- N. Filimon: Ciocoi vechi  i noi
Pre ul Lei 1.50
- Gr. Alexandrescu: . . . Poezii  i Proză
Pre ul Lei 1.25
- M. Eminescu: Poesii Postume
Pre ul Lei 1.50
- M. Eminescu: Literatură Populară
Pre ul Lei 1.50
- I. Creangă: (Toate scrierile)
Pre ul Lei 1.50

OPERE COMPLETE